

BÄFVERNYTT

MAJ 2013

Nr 2/2013 (Nr 54 från starten)

Det Härnösand som varit...

Köpmangatan 1958

Foto: Tore Persson

Vår fotograf fortsatte sin vandring mot norr och tog denna bild av den pampiga fasaden på Modig:s varuhus. Över gatan hänger en banderoll med texten "Turister proviantera här" och en pil som pekar åt vänster. Det är Forsius Livs, som drevs av Folke Wallin i det s.k. Henkowska huset, som på detta sätt försöker locka "strökunder" (Tack Lennart!). Nedanför banderollen kan man på husväggen läsa "CARL THORSSELL". Det var ett glasmästeri som också hade en ramverkstad samt leksaksbutik. Längre bort på högra sidan av gatan skymtar husen där bl. a. Lundqvists maskinaffär och Standars trikålager huserade.

De butikerna omnämndes redan i förra numret. Den stora frågan kring denna bild är väl vad som händer till vänster, utanför bilden. De bägge cyklister i förgrunden samt de två damerna utanför Modigs entré verkar titta på samma sak, men vad? Det får vi nog aldrig veta, tyvärr. Mängder av trampcyklar men bara en "moppe". På förra numrets omslagsbild fanns åtminstone fyra mopeder varav en s.k. "cykel med påhängsmotor" som var vanlig de första åren efter 1952, när mopededer blev tillåtna i Sverige. Kulturhistoria är ett mångomfattande ämne, eller hur?

FÖRENINGSPERSONAL

STYRELSE

Ordf. Peter Sjölund 0611-61300
ordf@harnoforskare.se
V. Ordf. Björn Thunberg 0611-13669
viceordf@harnoforskare.se
Kassör Agneta Olofsson 0611-22185
kassor@harnoforskare.se
Sekreterare Rigmor Öberg 0611-22188
sekr@harnoforskare.se
Ledamot Örjan Öberg 0611-22188
orjan@harnoforskare.se
Ledamot Ronny Norberg 070-693 8177
ronny@harnoforskare.se
Ledamot Monika Vennerbring 0611-24730
monika@harnoforskare.se

REVISORER

Sammankall. Hans Söderholm 0611-18482
hans@harnoforskare.se
Björn Nilsson 0611- 41092
bjorn.nilsson@harnoforskare.se
Margareta Wicander 0611-77050
margareta@harnoforskare.se

VALBEREDNING

Sammankall. Yngve Wiik 0611-76046
yngve.w@harnoforskare.se
Lennart Öhman 0611-72025
061172025@telia.com
Birgit Hallin 0611-22126
benny.hallin@telia.com

Nya medlemmar:

Åke Sjödin, Västerås
Anna-Lisa och Stig Svensson, Härnösand
Catarina Vågberg, Hofors
Jan Sjödin, Vällingby
Ulla Silveira, Härnösand

RED.KOMMITTÉ

Björn Thunberg 0611-13669
viceordf@harnoforskare.se
Ronny Norberg 070-693 8177
ronny@harnoforskare.se

REDAKTÖR

Vakant
redaktor@harnoforskare.se
Eller skicka via vanlig post till:
Örjan Öberg
Parkgatan 27
87152 Härnösand

ANSVARIG UTGIVARE

Peter Sjölund 0611-61300
ordf@harnoforskare.se

WEBMASTER

webmaster@harnoforskare.se

KLUBBMÄSTARE

Lennart Öhman 0611-72025
061172025@telia.com
Birgit Hallin 0611-22126
benny.hallin@telia.com
Anna-Britta Skoglund 0611-20120

MEDLEMSAVGIFT (2013)

Enskild medlem 100kr/år
Familjemedlem 35kr/år
Studerande upp till 18 år 25kr/år
Företag/Föreningar 200kr/år
Betala till Plusgiro 43 61 16 - 8
Härnösands släktforskare. Glöm inte att ange namn, postadress och e-postadress.

Du glömmer väl inte...

...att Förbundet har två pågående projekt där det behövs frivilliga insatser.

Gravstensinventeringen och Namn åt de döda.

Det finns fortfarande flera församlingar i närområdet som är lediga.

All information om dessa projekt finns på [/www.genealogi.se](http://www.genealogi.se)

eller kontakta Björn Thunberg.

Vi är släkt!

Att vi alla är släkt är ingen nyhet. Vi härstammar ju alla från Afrika och där har alla nu levande människor gemensamma anfäder för drygt 100 000 år sedan. 100 000 år är en väldigt lång tid och kan knappast räknas som släktskap, men nu visar det sig att många av oss är mycket närmare släkt än så. En alldeles ny forskningsstudie har nämligen upptäckt att samtliga européer är släkt med varandra inom en tidsperiod av bara 1000 år!

Det innebär alltså att två personer med rötter i Europa alltid skulle hitta minst en gemensam anfäder/anmoder om man kunde släktaforska 1000 år tillbaka. 1000 år är i sammanhanget ganska nära släkt. Hur har man då kommit fram till detta? Jo, man har använt sig av DNA-tester. DNA från en mängd testade européer har jämförts och det visar sig att man alltid hittar spår av avlägsna släktskap oavsett om personen kommer från Turkiet, England, Skandinavien, Spanien eller Tjeckien.

Och egentligen är det inte så konstigt. Går vi 1000 år, eller drygt 30 generationer, tillbaka i tiden har var och en av oss teoretiskt över en miljard anfäder. Låt oss säga att hälften försvinner genom så kallade "anförluster", d v s att samma anfäder finns på flera ställen i antavlan,

så är antalet ändå mer än 500 miljoner personer. Så många fanns inte i hela Europa och då är det inte så konstigt att vi alla måste ha gemensamma anfäder någonstans i vår antavla på så "nära" håll som 1000 år.

Om vi nu alla är släkt, är det då någon mening att släktaforska? Ja, för även om jag alltså är avlägset släkt med både Shakespeare, Beethoven och Einstein känns det faktiskt mycket mer intressant att vara släkt med länsmannen Nils Pålsson i Torsåker eller spiksmeden Jon Lögdberg i Utansjö Bruk. Dels är de närmare släkt med mig och dels har jag själv fått reda på en massa saker om deras liv genom min egen släktaforskning. Jag har hittat uppgifter om hur många spikar Jon Lögdberg smidde varje år, vad han fick i lön och vad familjen köpte för matvaror av bruket. Jag vet vilka barn familjen fick och hur många av dem som dog i tidig ålder, så jag förstår vilket tufft liv det var för 200 år sedan. Från Nils Pålsson har jag hittat ett antal brev som han skrivit i egenskap av länsman, jag har hans namnteckning och hans hemman finns med på historiska skifteskartor. Jag kan riktigt känna hur han för 300 år sedan satt där i stugan i talgljusets sken och mödosamt plitade ner texten med fjäderpennan.

Så nästa gång du funderar över Einsteins relativitetsteori, tänk på att det är en släkting som tänkt ut den! Men glöm inte att det är mer givande att forska fram detaljer om sina närmare släktingars liv, oavsett om de var "berömda" eller inte. Och alla dessa uppgifter finns gömda i arkiven i väntan på att bli upptäckta!

Jag önskar er alla en lång och härlig sommar och ser sedan fram emot en lång och härlig släktaforskarhöst!

Westernorrlands båtsmän

Medlemsmöte, januari

Arets första medlemsmöte med ca. 70 st. närvarande inleddes med en kort föreningsinformation från vår ordförande, Peter Sjölund.

Vår hedersmedlem Margareta Grafström som nyligen fyllt 90 år kunde tyvärr inte närvara på grund av benbrott.

Parentation hölls för avlidne medlemmen Tore Örjestål.

Agneta påminde om betalning av medlemsavgiften, snarast!

Nästa medlemsmöte 19/2: ”Ett släktforskaräventyr i Riga”, där Peter själv kommer att berättas.

Släktforskningens dag 16/3.

ÅRSMÖTET 19/3 kommer Hans Erik Bergman att föreläsa om ”Härnösands historia och namnförvecklingar”.

Bussresan 1/6, utflykt till Merlo slott bl.a. och resan är döpt till ”I träpatronernas spår”. Anmälan till Ronny som är arrangör och ansvarig för resan.

Därefter hälsades Roland Skoglund, ordförande i Upplands Släktforskare välkommen att föreläsa över ämnet ”Westernorrlands båtsmän”.

I Uppland har man under 25 år forskat och har en god ordning på båtsmännen och dess förehanden. Det fanns båtsmän runt hela den svenska kusten och även på den finska sidan. I Ångermanland bodde runt år 1680 ca. 9000 personer och 356 rotar var verksamma i vårt område. Som jämförelse kan nämnas att i Medelpad bodde ca. 4000 personer och de hade 113 verksamma rotar. Många var de båtsmän som förvisades till Karlskrona under 1680-talet. De mötte ett slitsamt liv med svält och sjukdomar. De hade med sig sina familjer och sina ägodelar och fick gå hela vägen till Karlskrona. Man räknar med att 5% av befolkningen i Ångermanland tvångsflyttades till Karlskrona under den här tiden. En båtsman kunde få en årskommendering till Stockholm där han fick arbeta på varvet eller bygga en kanal eller något annat som behövdes under kriget. Men var det fredstid kunde man

tillbringa tiden hemmavid.

Vad gjorde att man blev båtsman? Det fanns flera orsaker till detta. Var man torpar- eller bondson och torpet/gården var för liten att leva på för flera syskon så fanns valet att bli båtsman. Yrket kunde gå i arv eller så kunde man bli inskriven som soldat och fick erhålla en peng. Tillhörde man fördubblingarna fick man inget eget torp men en peng som belöning. Men man fick inte avvika hemifrån utan att meddela kommandanten, till skillnad från de ordinarie båtsmännen, som kunde sticka till sjöss under fredstid och få erfarenhet av sjölivet och dess förutsättningar. I rullorna står att läsa om båtsmän som t.ex. seglat till Levanten (de asiatiska kustländerna i östra Medelhavet) på 1750 talet!

År 1811 avskaffades fördubblingen av båtsmän inom respektive rote. Men reservbåtsmän fanns det alltid för att säkerställa manskap i händelse av krig. Men dessa reservbåtsmän hade inget namn. Ordinarie båtsmän fick ett namn och sedan kunde den efterkommande ta över namnet vilket för forskare kan ställa till det särskilt om de är födda samma år och från samma ställe!

Rekryteringsrullor finns bevarade och är till stor hjälp då man forskar efter båtsmän.

I kriget 1756-1763 var båtsmän härifrån förslagna i Karlskrona och dit hade de fått marschera. Deras uppgift var att bevaka fartygen mellan Sverige och Pommern. I generalmantalsrullan finns uppgifter 5 år framåt vad som hänt med dem och man finner då man läser dessa rullor att få överlevde kriget. Krigsarkivet kan tillhandahålla information ur rullorna men från 1800-talet kan även Riksarkivet ha en del information.

Roland rekommenderade en bok: Soldatforskning” av Lars Eriksson Volke. Han rekommenderade också att gå in på www.gstromberg.nu för att söka båtsmän från vårt område. En gedigen grundplåt i båtsmansforskningen enligt Roland.

Vintern 1759 var inte att leka med och när isen lagt sig fick båtsmännen och soldaterna marschera hem i köld och armod. De flesta blev sjuka och dog av förfrysning och matbrist långt innan de nådde hemmet.

Kvinnorna hade att ta ansvar för hem och barn medan mannen var i kriget. En änka kunde få pension om hon hade 4 barn eller fler och maken hade dött i kriget. Men det var endast om maken dött av krigets orsaker som hon fick ekonomiskt bidrag. Hade maken blivit sjuk fick hon inget ekonomiskt stöd alls. Torpet fick hon lämna om inte nästa båtsman som skulle vara ogift gifte sig med båtsmansänkan.

Det berättas i ett brev från 1815 om en båtsman av 2:dra rotet som skadats då han ramlat av hästen och inte kunde marschera vidare.” Han blev ”afpolleterad på lasarettet i Hernösand.”

Soldatnamnet blev man tilldelad och de var inte alltid av det positiva genmälet som t.ex. Lusböröd, Lustig eller Pruttare.

Rekommenderad bok av Roland: ”Soldattorp i Uppland” av Kristina Berglund.

Så här ser en generalmönsterrulla ut! Både insidan och utsidan visas.

Foto: Örjan Öberg

Det finns extremt mycket att hämta i arkiven! På vårt Landsarkiv finns 10 hyllmil med information om olika områden från gången tid. ”Använd dem”, sa Peter. En frågestund hann vi också med innan Peter tackade Roland för föreläsningen och överlämnade Bäfvernytt och ett SKARE-ljus.

Vårdarna serverade kaffe och bröd innan alla tog sig hem i vinterväglaget.

Text: Rigmor Öberg

Läsarbild

Här kommer ett bidrag från en medlem. Jonas och Olivia (f. Olofsdotter) Forsbergs familj i Innerbrån, Säbrå. Kortet taget c:a 1910. Ingen på kortet är i livet. Undertecknad är yngste son till ”sladdbarnet” i bilden, Fritz* Leonard Forsberg, född 1900-07-12. Jag har namnen på alla mina farbröder och de två fastrarna men

tyvärr har jag inte koll på vem som är vem av de fyra mustaschprydda herrarna i bakre raden. Namnen är Olof Petter, Jonas Viktor, Johan och Frans, alla Forsberg. *Arne Forsberg.* (Nästa bild finns på sid. 16)

Edvard Dahlin – historien om en soldat

av

Erik Eriksson

III) ÅTER TILL HÄRNÖSAND

Först ett tillrättläggande avseende föregående avsnitt: enligt från finska Riksarkivet nyligen erhållet besked var Edvard *inte medlem av Rovaniemi skyddskår*. Jag gissar att han som icke-finsk medborgare inte kunde eller ville avsluta sig.

Begravningen

I brigadens arkiv finns en "Förteckning över stupade, vilka skola föras hem". Löjtnant Bennich-Björkman, brigadens stridsledare i skärtorsdagsslaget, står överst följd av ett antal namn samt "Ovanstående tillhörande Svenska Brigaden". Edvard finns *inte* upptagen bland dessa. Listan fortsätter därefter med "Dahlin" som tredje namn.

Gruppen avslutas med

"Tillhörande Regeringstrupperna", vilket är fel. På en kopia av förteckningen har för "Dahlin" noterats "ej vår och ej

Reg.trupperna", ett exempel av flera på brigadens administrativa oförmåga. Han måste ju ha tillhört endera styrkan!

En odaterad karbonkopia, utan utfärdare, ger emellertid klart besked:

Dahlin, Edvard, Hernösand. Sv. Brigaden senare bosatt Rovaniemi. Skottet in högra sidan av höften. Enl. Petersens telegr. finnas tillhörigh. i Jkylä och skola sändas forstmästare Fellman R:niemi, Fråga Baron Bonsdorf om tillhörigh. Liket till Hernösand.

Den 21 april ankom tåget med de stupade till Torneå. Nästa dag, under "utomordentliga högtidligheter" och stor uppslutning från allmänheten, återbördades de fallna till fosterlandet via

Haparanda. Omlastningen försiggick med hästanspända slädar. På de flesta stationer under resan med ordinarie tåg till Stockholm infann sig stora människoskaror.

Tåget angjorde *Långsele*. Dit hade från Västerorrlands regemente (I 21, Sollefteå) "sänts ett kompani med musik och fana" som hedersvakt. På aftonen den 23 april "överfördes liket efter den stupade Härnösandsbon E. Dahlin till Sollefteå tåget, varvid Sollefteå landstamsförening på kistan nedlade en krans med inskription: 'Hjälten, som fallit för en ädel sak'. Mellan två- och trehundra personer övervarade ceremonin. Särskilt märktes den "talrikt representerande sågverksadeln, iklädd höga hattar... ett gott vittnesbörd om vilkas ärenden de stupade ansågs ha gått". Notisen i socialdemokratiska *Nya Norrland* den 25 april är rubricerad "De svenska svartgardisternas sista färd"!

Den 24 april aviserade *HP* att Edwards begravning skulle äga rum i domkyrkan samma eftermiddag. "Som en hedersbevisning åt den stupade frihetskämpens minne torde Hernösands stad i dag... iakttaga allmän flaggning enligt vid sorgeshögtid vedertaget bruk". I *VA* skildrades begravningen sålunda:

En storslagen begravningshögtidlighet försiggick här i går afton, då stoftet efter i Finland fallne sågverksinsp. Edvard Dahlin ägnades den sista tjänsten. Nästan hela samhället var i rörelse. Tusentals människor hade gått ut att

Svenska stupade frivilliga transporteras från Torneå till Haparanda vårvintern 1918.

beskåda processionen.

Vid halv 5-tiden började landstormens hedersuppvaktning uppgående till minst ett 50-tal, jämte andra militärer samlas vid järnvägsstationen. Precis kl. 5 började klockorna i domkyrkan ringa och den med

svenska flaggan omhöljda och rikt kransbeprydd kistan bars av 8 militärer ut ur järnvägsvagnen och placerades på likvagnen. Sorgetåget satte sig i rörelse, förtrott av en florbehängd svensk fana och 6 elever från Härnösands högre allmänna läroverk, samt fortsatte till kyrkotrappan. Under tonerna av Carl XV:s sorgmarsch inbars kistan och placerades på katafalken.

Därpå sjöng en manskör från orgelläktaren, varefter sjöngs psalmen 452 v. 1. Därefter framträdde domprosten Per Söderlind och höll en synnerligen gripande dödsbeaktelse över 28 och 29 v. ur Jobs boks 34 kap. Sedan de tre skovlarna mull fallit och begravningsceremonielet i övrigt genomgått sjöngs från orgelläktaren Mina levnadstimmar stupa av stadsnotarien N. Rosander, varefter följde 2 v. av ps. 452. Härpå bars kistan under tonerna av

sorgmarschen ur Beethovens Eroica ut ur kyrkan och fördes till gamla kyrkogården. Här hölls tal av Härnösands landstormsförenings ordförande notarien Hjertquist, kapten A.A. Åberg och en representant för Kemibolaget i Finland (således skogsbolaget Kemi Oy), i vars tjänst den avlidne de senaste åren varit. Vid graven var dessu-

tom en hedersvakt uppställd, som när kistan sänktes ned på givet kommando hedrade den avlidne med salut.

En särskilt rik blomsterskörd, som fyllde ej mindre än tre vagnar, vittnade om hur avhållen den i sina bästa år bortgångne i livstiden varit.

Slutligen framträdde domprosten till graven och lyste frid över stoftet och därmed var sorgen slut.

Även om kistan inte drogs på kanonlavett, erinrar ceremonin om statsbegravning. Edvard kom till staden först i tjugooårsåldern. Hans anhöriga där var också nyinflyttade. Trävaruhandlare i all ära, men det kan inte ha varit någon särskilt publikt framträdande position. Han lämnade tidigt Härnösand för att arbeta i Finland. Landstormsmobiliseringen hösten 1914 undantagen, torde samröret med staden under många år ha inskränkt sig till korta visiter: "Dahlin besökte sin hemstad... sista gången sistlidna jul, då han var här på ett kort besök", uppgav *HP* den 4 april. Hösten 1916 hänfördes han till församlingens obefintliga. Intill sitt frånfalle var Edvard således tämligen okänd i Härnösand, så varför denna uppståndelse?

Med förbigående av den lokalhistoriska expertisen an-

tar jag att, våren 1918 i den lilla stifts-, residens- och lärdomsstaden, *borgerliga* värderingar vore förhärskande. Lokaltidningarna, *HP* och *VA*, var borgerliga. Särskilt *HP* bevakade ingående händelserna i Finland. En annan opinionsbildare var stadens *landstormsförening*, som fick utrymme i *HP*:s spalter, exempelvis referatet av årsmötet den

Edwards gravsten på gamla kyrkogården i Härnösand.

Forts. från föreg. sida.

5 april. Då talade läroverksadjunkten H. Lundborg **”känsligt och varmt”** till minnet av **”den i Finland stupade Hernösandsbon Dahlin”**. Talet återgavs senare i tidningen. Å propos läroverksadjunkt: *sex läroverkselever* gick först i sorgetåget.

Jämfört med *VA* ägnade *HP* större utrymme åt begravningen, bl.a. genom att *in extenso* återge domprosten Söderlinds griftetal, som utgick från *Job* 34, v. 28-30. – Edvard, förkunnade domprosten, **”stod förhållandena i det land, där han flere år vistats och bott och som i viss mån kan sägas vara hans, närmare än vi. Han kunde därför också bedöma dess förhållanden bättre än vi. Hvem vågar då fördöma att han grep in att stilla larmet, lyssnade till armens rop och betrycktas döds-skri?”** Domprosten tycks i Edvard, skyndande till det vita Finlands hjälp, ett Finland ansatt av de röda – ”gudlösa människor, snaror för folket”

– ha sett en likhet med Gud såsom Jobs vän Elihu beskriver honom. Medveten om att jämförelsen kunde förefalla överdriven, betonade han: **”Aldrig förut har en församlingsmedlem fallit under sådana förhållanden som han föll, hvilken här ligger liflös och förts till vårt tempel för att bevisas den sista tjänsten”**. Vid graven talade två företrädare för *Hernösands landstorm*, först ordföranden: – **Ditt varma hjärta bjöd dig att skynda vårt gamla broderfolk till hjälp i den strid, som, hvad man än må säga om dess orsaker, blifvit en kamp för frihet och civilisation...** Kapten Åberg anslog en liknande ton: - **Han drog ut i striden för kultur, för lag och rätt. Han föll i kampen mot själfsvåld, anarki, kaos”**. Edvard stred för Finlands frihet, men ytterst för Sverige: **”Han höljde sitt land, detta landstormsområde och sig själv med ära”**, hävdade kapten Åberg.

Landstormen, påhejad av *HP*, fick genom Edwards död ett osökt tillfälle till en kraftfull mani-

festation av nationalism, försvarsvilja och odelad sympati för de vitas sak. Även *kyrkan* slöt upp på denna linje. Hur skulle domprosten i Härnösand 1918 ha kunnat se kampen i Finland som exempelvis en klasskonflikt vari ”ropen av betryckta” i stället kom från de ”obesuttna och

Edwards frihetskors. Detalj från gravstenen.

otrygga” (en beskrivning av de röda)? Uppmärksamheten kring Edwards öde och begravning antog proportioner, som varken hans syster eller övriga, på annat håll boende syster, torde ha kunnat föreställa sig, än mindre åstadkomma själva. Däremot noteras spektaklet inte av Harald Wik i kapitlet ”Minnesvärda händelser” (*Härnösands historia* Del III 1810-1920).

Den ännu väl bibehållna *gravvården* restes av ”Vänner i Finland”, vilka de nu var – jag har inte funnit något besked. Inte heller vet jag när detta skedde eller hur saken praktiskt ordnades. Också oklart är vad som hände med syster Anna Charlottas gravvård. Av de närmast anhöriga befann

sig änklungen i USA och dottern Maja-Lisa var minderårig. Kanske vidtalades Maja Ingrid, som förmodligen tittade till systemens grav.

Edwards *bouppteckning* är daterad den 30 juni. Han tituleras däri ”Trävaruhandl.”. Boet uppgavs av Maja Ingrid. Uppgift om *testamente* saknas. Kvarlåtenskapen består enbart av ”Personlig lösegendom”, främst en välförsedd garderob med bl.a. en ”Wargskinnspäls”. Inte förvånande förekommer *”1 st Svensk bordflagga med nysilfverstång”* (värde 3 kronor). Efter avdrag för smärre skulder och begravningskostnader stannar boets behållning vid blygsamma kr 490.

Avslutning

Edwards systerdotter *Maja-Lisa* bodde hos sin moster Maja Ingrid, tills hon år 1930 gifte sig med en sex år äldre ingenjör, Oskar Vilhelm Johansson. Ett par år senare föddes deras enda barn, sonen Bengt Oscar. Mostern, hushål-

lerska”, förblev ogift. De sista tio levnadsåren var hennes adress *Tullportsgatan 10*. Hon avled 1952 och begravdes på *Gamla kyrkogården*, som således hyser tre ur den niohövdade syskonskaran från Mariestadstrakten. Endast Edwards grav finns utmärkt.

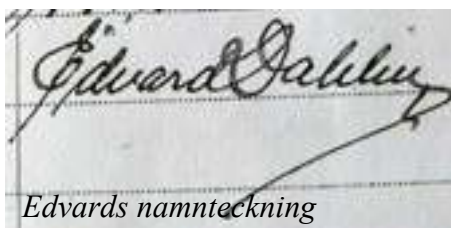
Fru *Maja-Lisa* Johansson, född Sjögren, dog 1976, följd av maken tre år senare. Deras adress var då *Hallonstigen 12*. Sonen Bengt Oscar, ogift, övertog föräldrarnas bostad. Han avled den 5 mars 1999. Därmed kapades denna gren på det johanssonska familjeträdet samt upphörde den dahlinska anknytningen till Härnösand, som börjat redan år 1904. Jag har ännu inte i full utsträckning hunnit söka Edwards syskon och deras efterkommande. Sannolikt tillvaratogs eventuella minnen, exempelvis brev och foton, av Maja Ingrid. När hon avled, uppgavs hennes enkla bo – som slutade med ett mindre underskott – av systerdottern, då i fyrtiofemårsåldern. Förmodligen stod då morbror Edvard, stupad i ett i tid och rum avlågset krig, inte högt upp på hennes agenda. Hon hade senast träffat honom när hon var nio år. Frågan är om framlidne Bengt Oscar sparade något minne av Edvard och, i så fall, hur detta togs om hand. Tills vidare måste jag utgå från att allt skingrats. Om någon släkting eller annan intresserad läsare har något att meddela, är jag självfallet intresserad.

*

Är berättelsen om Edvard en ”tragedi”? Ett plötsligt dödsfall är alltid tragiskt. I detta fall drabbades Maja Ingrid hårt. Hon hade tidigare förlorat sin yngre syster. Svågern hade lämnat landet. Hon var ensam ansvarig för sin minderåriga systerdotter. Även om Edvard var tio år yngre och mestadels på annan ort, var han hennes närmaste. *HP* uppgav den 4 april att **”D. ... sörjes närmast af en syster, Elisabeth Dahlin, bosatt i Hernösand”**. Edwards oväntade frånfälle i så unga år var en tragisk förlust för Maja Ingrid.

Allt tyder på att Edvard hade gott förstånd och kunde ta folk. Likväl måste i hans liv ha funnits ett sådant tomrum – avsaknaden av en

livskamrat eller något annat band – att han kunde gå ut i krig. Å andra sidan fanns det krigsdeltagare, som, trots att de hade hustru och barn, kände sig kallade att gå ovissa öden till mötes. Två exempel: författaren *Walter Hülphers*, som överlevde och historikern *Olof Palme* (statsministerns farbror), som stupade. Så länge inte kontrakt utväxlats, kunde Edvard ha klivit av. Han fortsatte dock till fronten. Där var hans död om inte tragisk så *onödig*. De vita saknade kraft att redan på skärtorsdagen fullfölja intagandet av Tammerfors. Löjtnant

Edwards namnteckning

Wickström: **”Som det nu var blev operationen på det stora hela taget ett slag i luften, visserligen ej utan resultat, men jag tror att insättningen ej på långt när uppvägrade de blodsoffer,**

som gjordes.”

Redan under slagets slutskede men framför allt efter de rödas kapitulation förekom omfattande avrättningar av fångar. Deras behandling är fortfarande föremål för forskning och debatt.

Det är sannolikt att även soldater ur Svenska Brigaden deltog i avrättningar och upprepningsaktioner efter Tammerfors fall”. Edvard, ”som med stor heder fick sitt sår”, hade dessförinnan gått hädan. Han missade segerparaden i Helsingfors, men hans eftermäle är i alla avseenden fläckfritt. *SvD* meddelade den 23 april 1918 att bl.a. Edvard Dahlin dekorerats med Frihetskorsen, vilket pryder hans gravsten.

Referenser

Detta och de två föregående avsnitten utgör en redigerad version av ett opublicerat manuskript, varav *Sambiblioteket* har ett ex. Uppgifter om födselar, dödsfall, giftermål, in- och utflyttning samt bouppteckningar har inhämtats från tillämpligt *landsarkiv*. Övriga referenser redovisas i manuskriptet, men självfallet står jag gärna till tjänst om någon har synpunkter eller frågor.

Förf. som också tillhandahållit alla bilder presenterades i Bäfvernytt nr 52, december

Ett släktforskaräventyr i Riga

Medlemsmöte, februari

Kvällens föreläsare var vår förenings ordförande, Peter Sjölund.

Under sin släktforskning stötte han på namnet Barbro Hammarhälft i Högsjö, född 1740 och han undrade vad namnet kom ifrån. Det tog honom 14 år att **bevisa**, vara helt säker, varifrån namnet och personerna härstammade!

Barbro Hammarhälfts far Andreas Adam Hammarhälft var den förste tyske pastor som fanns i Norrköping och byggde tyska kyrkan till de tyska smederna som arbetade där. Han var son till en mästare i Norrköping och var den första mässingsmeden vid Skultuna mässingsbruk.

Barbro Hammarhälfts mor hette Möller och var född i Moskva. Vilket hopp att hamna från Moskva till Bäckland i Högsjö på två generationer! Det visade sig att hon var dotter till Martinus Munsterberg och han var pastor i Moskva och hans fru hette Anna Möller.

Peters forskning nådde längre tillbaka och då hamnade han på Anna Möllers mamma Catharina Stopia som var världens första kvinnliga diplomat.

Catharina Stopias man hette Johan Möller och var ambassadör för Sverige i Moskva. När hennes man dog fick hon ta över jobbet. Det hade aldrig hänt tidigare att arbetet övertogs av en kvinna men nu hade hon den svenske kungens ord på att förhandla med tsaren om bl.a. vapenexport och andra arbetsuppgifter. Det finns många brev kvar från henne på Riksarkivet och även hennes sigill. Peter fick med hjälp av sigillet klart för sig att Riga var staden där han skulle

forska vidare om familjen. Catharinas pappa hette Stopius och var stadsläkare i Riga.

Mycket är bevarat och återuppbyggt trots krig. Att Riga var Sveriges största stad på 1600-talet kanske inte många vet. Peter visade många fina

bilder från exteriörer runt om i staden och dess omnejd. Från år 1646 finns ”De tre bröderna” kvar, det är tre hus, som alltså kan beskådas än i dag.

Peter tog oss med på ett äventyr i Riga.

Det var många tillstånd som skulle godkännas innan Peter fick tillåtelse

att läsa i arkiven i Riga På Riksarkivet blev han

visat till ett förrum där han fick svara på frågor varför han var där, vad han ville och vad skulle använda informationen till. Språkkunskaperna för att göra sig förstådd haltade litet eftersom de talade tre språk: ryska, lettiska och tyska. Peter använde sig av tyskan som han fick damma av! En del problem uppstod genom att arkiven var utspridda på olika ställen i stan och dessutom skrivna på ryska! Men en del fanns som var skrivet på tyska och gav intressant information för Peters forskning. Han fann intressanta dokument från brevväxling med Zacharias Stopius, gift med Catharina. I övrigt var tillvägagångssättet på arkiven tidsödande och byråkratiskt genom att flera personer skulle godkänna kopiering och fotografering av dokument. Den som forskar här bör vara förberedd på ett tidsödande arbete! Men att alla var vänliga och tillmötesgående, är genomgående, Peters uppfattning av sin forskarresa i Riga.

Peter visade fina bilder på miljöer och även de som inte var så fina. Kyrktuppen räddades även om kyrkan brann ner under kriget. I Petersdomen hängde Stopius vapensköld tills den togs

ner i mitten på 1700-talet och försvann. Peter visade oss kartor som visade var Stopiushof låg och han var ju adelsman så bönderna omkring fick stå för kostnaderna som brukligt var. Vem känner till slaget om Kirkholm? Där led svenska armén sitt största nederlag 1605 och polackerna vann slaget. Det skedde på Zacharias Stopius ägor då kung Karl IX regerade i Sverige. Svenskarna förlorade 9 000 man på 4 timmar! Det kan man kalla blodbad. Peter körde runt i Riga och med hjälp av kartor, sin skoltyiska och kroppsspråk orienterade han sig och kunde besöka olika platser där Stopius hade varit verksam. I Riga finns ett monument över Stopius, den 1:e läkaren och astrologen på 1500-talet och som är viktig i Peters släkthistoria. Platsen där Stopiushof stod är nu bebyggt med ett Tuberkulossjukhus där man med skyltar varnas att komma i närheten av utan munskydd. Stopius var också astrolog och tog år 1545 fram en kalender som var den första i Baltikums historia. Stopius var en kunnig och mångsidig man som man hade stor respekt för.

Zacharias Stopius föddes 1525 i södra Polen, blev medicine doktor vid universitetet i Rostock 1560, var gift två gånger 1563 och 1574 samt livläkare till hertig Gotthard och dog 1593. Ett monument finns uppsatt av honom i Riga sedan 2001.

4 dagar i Riga för att räta ut ett frågetecken i sin forskning gav Peter nya frågetecken att gå vidare med. Denna gång leder det honom till Amsterdam. Den resan hoppas vi få höra mer om när den är dokumenterad.

Vi tackade Peter med applåder och ett vårljus från SKARE-ljus. Frågestund och fika avslutade kvällen.

Text: Rigmor Öberg

Foto: Örjan Öberg

Ung släktforskare med framgång

För högstadielärover finns ämnet ”Elevens val”. Eleven får själv välja vad han/hon skall studera under ett visst antal lektioner. Under senare år har ett antal elever valt släktforskning.

Björn Thunberg har varit ledare för ett antal sådana grupper. Under hösten 2012 var en elev, Hanna Lindholm från Kiörningsskolan i Härnös-

sand, speciellt framgångsrik. Hon lyckades komma fram till att hon är ättling till Catharina Stopia, världens första kvinnliga diplomat. I samband med Arkivens dag i november överlämnade vår föreningsordförande, Peter Sjölund, som själv är ättling till Catharina Stopia, ett intyg över släktskapet.

Peter överlämnar intyget som bevisar Hanna Lindholms släktskap med världens första kvinnliga diplomat, Catharina Stopia, som verkade i Moskva under 30-åriga kriget.

Detaljbild på intyget finns på sid. 16.

Text och foto: Örjan Öberg

Nils Gissler—Härnösands bortglömde snille

Under den studiecirkel, som IOGT-NTO bedrivit om Härnösands historia sedan 2008, har vi gjort bekantskap med många intressanta personligheter från Härnösand. En av de mest spännande var Nils Gissler.

Vem var då Nils Gissler?

Han var en lysande representant för lärdomsstaden Härnösand under upplysningstiden på 1700-talet. Det var en tid då vetenskapen blomstrade över hela Europa.

Han var född i Torp, Medelpad, år 1715, kom till Härnösand 1725, studerade på trivialskolan och gymnasiet, därefter i Uppsala under 10 års tid, avlade medicine doktorexamen och återvände därefter 1744 till Härnösand som lektor i naturvetenskap på gymnasiet och provinsialläkare i Västernorrland till sin död 1771. Han var den ende utbildade läkaren norr om Gävle, mycket omtyckt, ja närmast dyrkad, av sina patienter för sin omtänksamma och engagerade läkargärning.

Dessutom var han en mångsidig vetenskapsman. Han hade studerat många olika ämnen i Uppsala och var personlig vän med den tidens stora vetenskapsmän såsom Carl von Linné och Anders Celsius. Han blev också invald i den nybildade Kungliga Vetenskapsakademien 1748. Sin forskning bedrev han här i Härnösand och under långa resor i Norrland.

Det finns mycket intressant att hämta ur Gisslers många vetenskapliga artiklar. Vi tänker framöver presentera valda delar ur hans produktion. Vi börjar med en skildring av hans arbete som astronom.

Nils Gissler och Venuspassagen 1769

År 1761 och 1769 hade man beräknat att Venus skulle passera framför solen, vilket bara sker med cirka 120 års mellanrum. Astronomer över hela världen var engagerade för att observera denna sällsynta passage. Man ville ha observationer från så många olika ställen på jorden som möjligt. Genom att jämföra tidpunkterna för pas-

sagen kunde man för första gången beräkna avståndet mellan jorden och solen. Dåtidens främsta astronomer utrustade expeditioner till jordens alla hörn, ofta under stora strapatser.

På Sambiblioteket finns en nyutkommen bok om detta internationella äventyr, skriven av den brittiska historikern Andrea Wulf: "Jakten på Venus". Boken är välskriven och spännande och har fått lysande recensioner. Även tidskriften "Forskning och Framsteg", nr 4 2012, har en lång intressant artikel om venuspassagen 1769. Anledningen är att den senaste venuspassagen skedde år 2012.

Var kommer nu Nils Gissler in?

Gissler hade studerat astronomi i Uppsala för Anders Celsius. Sekreteraren i Vetenskapsakademien Pehr Wargentin, Sveriges främste astronom, hade varit studiekamrat med Gissler i Härnösands gymnasium och de uppehöll en livslång vänskaplig kontakt. Här i Härnösand hade Gissler ett teleskop som han studerade Merkurius, Venus och solförmörkelser med. Av Vetenskapsakademiens handlingar framgår att han deltog aktivt i venusobservationerna både 1761 och 1769.

I "Forskning och Framsteg" berättas att det var Pehr Wargentin som sammanställde observationerna från Sverige och sände dem till Royal Academy i London. Observationsorterna var Lund, Stockholm, Uppsala, Åbo, Torneå och Härnösand.

I boken "Jakten på Venus" förteckning över referenslitteratur upptas Nils Gisslers rapport till Vetenskapsakademien år 1769 och i förteckningen över de världsomspännande observationerna finns uppräknade: Nils Gissler och Mikael Ström, Härnösand.

Med hjälp av Gisslers och övriga astronomers observationer kunde man räkna ut avståndet till solen till 150,8 miljoner km, en siffra som stämmer förbluffande väl med dagens mått: 149,6 miljoner km.

I Kungliga Vetenskapsakademiens tryckta handlingar kan vi läsa Gisslers egen rapport:

*Veneris Inträde på Solen, den 3 Jun.
1769.
observeradt i Hernösand
af
NILS GISSLER,
M. D. Philos. & Phys. Lector.*

Lectorerne, Herr M Ström och Herr M Eurenus behagade vara mig behjälpelige. Vi hade 3 Tuber, en af 22, en af 20 och en af 10 fots längd: men jag anförer allenast de observationer, som af oss alla ansågos för de vissaste. Himmelen var så klar, som den kunde önskas.

Kl. 8. 23 min. efter middagen, eller några få sekunder förut, begynte Venus visa sig med föregående brädden uti Sol-kanten, fast vi i början knapt kunde tro, at det var Hon, i anseende til Hännens oformeliga skapnad. Förra gången vi sågo Hanne i Solen, år 1761, var Hon rund; men nu mångkantig och föränderlig, hvilket endast härrörde af dunsterna vid Horizonten, som gjorde både Hännens och Solens bräddar ojämna til utseende.

Kl. 8. 31 min. 30 sec. vid pass, tyckte vi alle, efter ögnamåttet, at Venus var half inkommen.

Kl. 8. 40 min. 12 sec. syntes nästan hela Planetens rundning inom Sol-brädden; men hängde likväl ännu fast därvid, medelst en smal skugga, som släpade med, alt til kl. 8. 41 min, 5 à 9 sec. då nämnde skugga släppte Sol-brädden, så att den blickade hel ren och uplyst bakom Venus.

Kl. 9. 18 min. gick Solen ned under Horizonten. Följande morgon var himmelen mulen, och blef så hela dagen, så at vi hvarken fingo observera Planetens utgång, eller något af Sol-Förmörkelsen.

Tiden är rättad efter en Middags-linia eller Gnomon, som Herr Professor Mallet, under dess vistande här förledne vinter, inrättade och justerade uti Gymnasii-Salen.

Alla Gisslers tryckta avhandlingar, 28 stycken, finns att läsa på Kungliga Vetenskapsakademiens hemsida.

År 2015 är det 300 år sedan Nils Gissler föddes. Det är hög tid att vi uppmärksammar honom här i Härnösand. Vi hoppas få återkomma och berätta mer om hans livsgärning inom medicinen och andra vetenskaper.

Lars Högberg

Författaren till ovanstående artikel om Nils Gissler, Lars Högberg, är välkänd för de flesta medlemmar i vår förening. Han har hållit föredrag om Härnösands historia och medverkat vid flera ”kulturvandringar” runt om i Härnösand.

Han presenterar här den första i en serie av artiklar om Nils Gissler.

Se även *figuren på sid 16* som visar hur författaren tänker sig att det kan ha sett ut när Nils Gissler gjorde sina astronomiska observationer.

En närmare presentation av författaren kommer i ett senare nummer av Bäfvernytt. Red.

Något om ett par hus på ”Murbergstorget”

av

Margareta Grafström

När Theodor Hellman planerade det här lilla stadstorget, ville han nog skapa en miljö, som var representativ för den lilla, men ändå betydande sjöfartsstaden, Norrlands Athén.

Naturligtvis var RÅDHUSET viktigt. År 1727 höll stadens byggherrar TAKLAGSÖL för timmermän, snickare och takläggare. Det finns omskrivet i en av domböckerna, som fördes på rådstugan. Ryssarna hade bränt ner staden sex år tidigare. Vart tog då folket vägen, de bostadslösa? Ett par familjer, Kerstin Jonsdotter af Bure, gift med Olof Grafström och hennes syster Brita, gift med capellanen i Själevad Sven Grafvelius, tog sin tillflykt till Stockholm. Sannolikt bodde de hos släktingar några år innan de kom tillbaka. (dombok Sidensjö 1731, Norra Ång:s domsaga A1:12)

Härnösand hade blivit beryktat för sina många långa och krångliga rättegångar och rådmännen råkade ofta i luven på varandra. Naturligtvis hölls flera rättegångar mellan redare och skeppare och befraktare. Stan var ju en sjöfartsstad.

Det gula huset här på torget, sjökaptan Melinders hus från södra Östanbäcken stod mellan Marmonts och målaremästare Boklunds hus, där Brunnhusleden nu går fram. Sjökapten Melinder hade seglat på de sju haven, vilket hans eget rum på övre botten med utsikt över Södra sundet tydligt visade. Här hade han koll på vilka fartyg som kom, kornskutorna till Hernö bryggeri t. ex. De flesta sjökaptener i Ångermanland ville bo

högt så att de såg vatten.

Souvernirer från främmande exotiska länder pryddes hans rum. På en vägg hängde ett krokodilskinn från Afrika och på en annan elfenbensbetar från Indien. Några hemska ansiktsmasker fanns också där. Vackra snäckor pryddes chifonjén. Han såg ut som en riktig sjöbuss med stora kraftiga mustascher.

Hustrun förde regementet hemma under hans långa färder. Hon var huvudet längre än sin man och hade skinn på näsan. Det var status i Härnösand att vara gift med en sjökaptan. Att vara gift med en redare var ju ännu finare förstås. Madame Klefbom som levde i början av 1700-talet var redareänka. Ett fartyg råkade en gång under någon kryssning stöta till hennes sjöbod på Melanholmen. Skepparen sände genast en man att be om ursäkt! (enligt dombok)

Elias Sehlstedt har en trevlig vers om skeppare:
*Och far min salig, han var en skeppare han,
han,
Han var, besitta, den axelbredaste man, man.
Han gick i tröja, och kalvskinnshandskar han
hade,
Och ganska ofta han vid mitt öra dem lade.*

Ur Elias Sehlstedts Sånger och visor med illustrationer av Carl Larsson.

(Stig Grafström, f. 1919, bodde på Östanbäcken och har berättat för mig om kapten Melinders hus).

Kartbilderna till vänster visar var husen varit placerade innan de flyttades till Murberget.

Kapten Melinders hus hyser i dag kontorslokaler för läns museets Kulturmiljöavdelning. (Reds. Anm.)

Sjökapten Melinders hus t.v. Nedan, gamla rådhuset. Foto: Örjan Öberg

Informationstavlans text: *Sjökapten Nils Melinder och hans släktingar bodde i det här huset på Östanbäcksgatan mellan åren 1886 och 1956. Östanbäcken är en gammal stadsdel i Härnösand, där det bodde många hantverkare, fiskare och sjömän. I slutet av 1960-talet ville de styrande i Härnösand riva alla hus och sjöbodrar i Östanbäcken. 1971 flyttades Melinderska huset till Murberget. Där Melinderska huset låg finns i dag en bred gata, Brunnshusleden. Trots rivningarna står ännu många av husen kvar. I dag är Östanbäcken en populär stads del där husägarna kärleksfullt vårdar sina gamla hus.*

Informationstavalans text: *Härnösands gamla rådhus.*

Rådhuset har stått vid Stora torget i Härnösand.

Klockan i tornet syntes över hustaken och när den ringde hördes det över hela staden.

Här samlades stadens styrande män under ledning av borgmästaren. De beslutade om skatter och hjälp till de fattiga, dömde brottslingar och löste tvister mellan grannar.

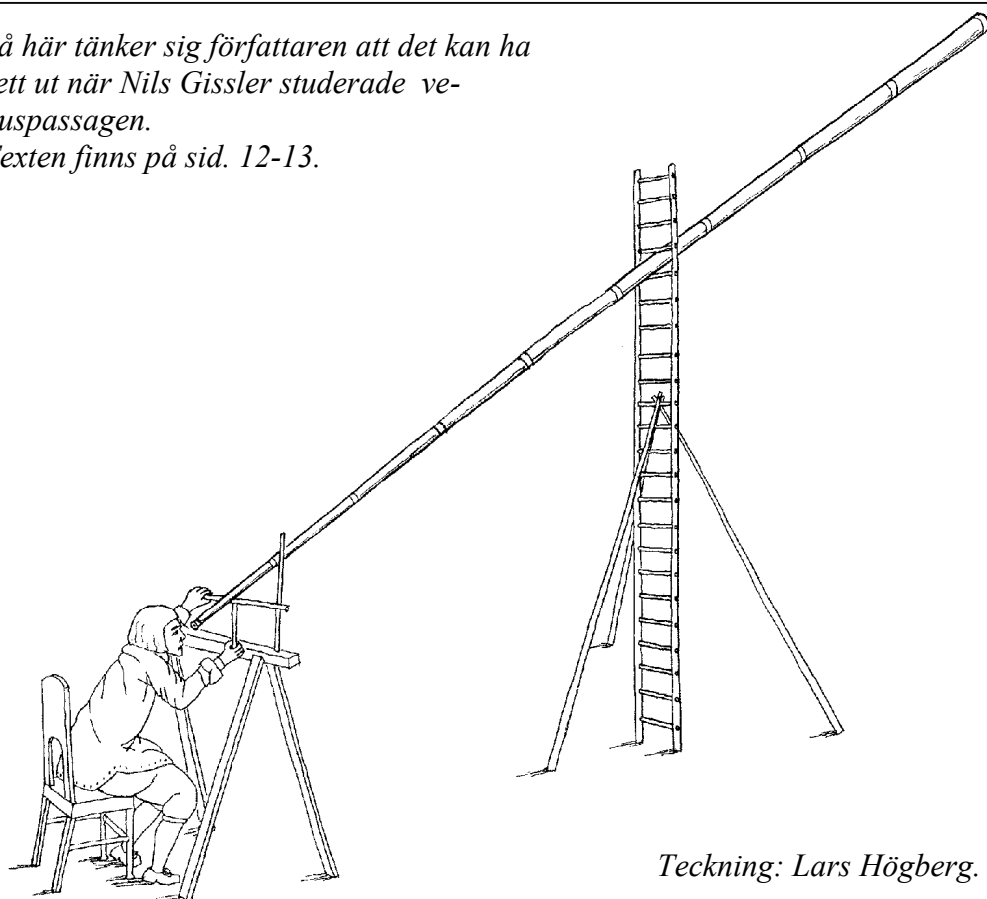
Handelsmän och hantverkare ordnade fester i rådhusets stora sal.

På bottenvåningen fanns en krog och rum där viktiga gäster kunde sova över.

Rådhuset är byggt 1729. Då var huset rött med blåa knutar. I början av 1800-talet kom ett nytt mode och borgmästaren lät måla huset vitt. Huset fungerade som rådhus fram till 1882.

1920 flyttades huset till Murberget. Murberget är det enda friluftsmuseet i Sverige som har ett rådhus.

*Så här tänker sig författaren att det kan ha sett ut när Nils Gissler studerade venuspassagen.
Texten finns på sid. 12-13.*

Teckning: Lars Högberg.

Närbild av intyget som visar att Hanna Lindholm är en ättling av Catharina Stopia. Artikeln finns på sid. 11.

Ännu en bild ur Arne Forsbergs samling.

Här är minpappa Fritz i sällskap med sin far Jonas och mor Olivia. Men vem är flickan i förgrunden?

Ättlingar till Laurentius Svenonis och hans sondotter Margareta Hansdotter (kallad Stormor i Dalom) kommer till Säbrå och Härnösand!

Medlemmar ur föreningen Härnösands släktforskare och Guideföreningen i Härnösand har bildat *Allmännyttiga ideella kulturföreningen Laurentius Svenonis och Stormor i Dalom* (Dalarna).

Kulturföreningen inbjuder, nu i 14:e – 17:e led, ättlingar till dessa båda ursprungliga Säbråbor att besöka ”Arkiv- och Kulturstaden” Härnösand under några sommandagar 2013. Även anhöriga till ättlingarna samt Härnösandsbor och övriga närboende välkomnar vi till samtliga arrangemang. Kulturföreningen önskar att alla som vet om att de ingår i denna stora släkt och som bor i Härnösand med omnejd aktivt sprider information om släkträffen. Man kan ta initiativ till den kusinträff som man så länge funderat på eller andra släktsammankomster. Alla arrangemang som beskrivs på vår hemsida www.sabraanor.se kan alla delta i, oftast utan kostnader.

Laurentius Svenonis (1507-1573) var den förste lutherske kyrkoherden i Säbrå. Hans sondotter Margareta Hansdotter (1594-1657) gifter sig vid 16 års ålder med den 40 år äldre prostens Elaus Terserus och blir prästfru i Leksand. Efter Terserus död ”konserveras prästänkan” och hon gifter sig med hans efterträdare Uno Troilius. Margareta Hansdotter föder sammanlagt 14 barn i sina båda äktenskap. Vid sin död 63 år gammal ”blir hon saknad och begråten av hela Dalalaget” och hon omnämns som Stormor i Dalom.

Än i dag lever minnet av Stormor hos många av hennes ättlingar. Flera har genom släktforskning uppmärksammat att de härstammar från föfadern Laurentius Svenonis och från Stormor i Dalom. Ett långt större antal svenskar och många bosatta utanför vårt lands gränser vet inte om att de ingår i denna osannolika släkt. För att kunna nå ut till fler ättlingar kommer kulturföreningen att nyttja olika informationskanaler. Även ättlingar till hennes syskon bl a Kristoffer Hansson, gästgivare i Helgum, Säbrå och hennes kusiner bl a Andreas Bureus (Svenska kartografins fader) och Johannes Bureus (Sveriges förste Riksantikvarie och Riksbibliotekarie) vill vi nå med vår inbjudan. Ättlingaträffen genomförs i samarbete mellan Kulturföreningen och: Härnösands kommun, Säbrå församling, Domkyrkoförsamlingen, Murberget Läns museet Västernorrland, Riksarkivet, Sambiblioteket, Säbrå Hembygdsförening, Technichus m fl samt med Näringslivet i Härnösand.

Vi kommer att tillsammans med våra samarbetspartner göra vårt yttersta för att släkträffen skall bli intressant och trevlig. Vi jobbar för att kunna erbjuda ett så omväxlande och innehållsrikt program som möjligt.

V Ä L K O M N A !

Årsmöte 2013

Årets årsmöte hölls den 19 mars. Ett 60-tal medlemmar deltog. Till ordförande för mötet utsågs Ingrid Flodin. Verksamhetsberättelsen, resultat- och balansräkning samt revisionsberättelsen lästes upp och godkändes. Styrelsen beviljades ansvarsfrihet. Budget för 2013 presenterades och medlemsavgiften 2014 förblir oförändrad. Ingen förändring av styrelsens sammansättning.

Efter årsmötet hölls föredrag av Hans E.

Bergman. Han visade bilder och berättade från sågverksepoken då Härnösand stod i centrum för utskeppning av trävaror, skeppsbyggen och handel. Industrierna var stora och Frans och Seth Kempe byggde först upp sågarna i Ådalen och senare i Norrbyskär.

Årsmötesprotokollet finns att läsa på vår hemsida www.harnoforskare.se

Text: Rigmor Öberg

Årsmötet samlade ett 60-tal medlemmar.

Hans E Bergman berättade om det som vi kallar "sågverksepoken".

Foto: Örjan Öberg

Utan historia – ingen framtid.

Ytterligare ett par bilder från Arne Forsberg

Min mormor Sara Nilsson (f. Israelsdotter) . F. 1867-01-03 i Ullberg, Skorpéd. Hon malar kaffe vid spisen (c:a 1920) i sitt hem i S:a Mosjö, Skorpéd. (Denna bild gillar jag!)

En bild från Bollstabruk c:a 1940? Sittande till vänster, Frans? Nyländer och min far, Fritz Forsberg, andre man från höger (med kepsen på sned). Men vilka är de övriga?

3D-släkträd

Enligt tidningen Diskulogen (utges av föreningen DIS) finns programmet *Progeny 3D Family Tree* som kan skriva ut släkträd i 3D för PC-användare. Sedan några år tillbaka har denna möjlighet funnits för Mac-användare med programmet *Mac Family*

Tree. Programmet presenteras på hemsidan www.progenygenealogy.com.

En demo-version finns att ladda ner för egna försök innan man köper.

En fullständig version av programmet kostar 29.95US-Dollar.

Red.

Släktforskning—varför det?

Varför blir man släktforskare? Ja, på den frågan finns det säkert nästan lika många svar som det finns släktforskare. En del forskare kan säkert inte svara på den frågan, men för min del vet jag precis hur det gick till.

Min pappa hade anlitat en släktforskare någon gång i början av 1950-talet. Denne man var, kan jag så här efteråt fastslå, inte speciellt seriös i sitt arbete. Mer om detta senare. Någon gång under 1970-talet gjorde jag en kopia på de tabeller som denne släktforskare upprättat. Dessa låg mest och skräpade i mina gömmor under många år. Jag tittade väl lite förstrött på dem med ojämna mellanrum.

När sedan datorerna började göra sitt intåg i de svenska hemmen, funderade jag på att det kanske vore bra att på något sätt skriva in uppgifterna i dessa tabeller i något dataprogram. Något år senare var jag av någon anledning i Linköping. I Gamla Linköping fann jag då föreningen DIS's forskarstuga, där en tidig version av programmet Disgen viades. Det var då en DOS-baserad version, men en Windows-version skulle komma om något år.

1995 köpte jag min första PC-dator (tidigare hade jag haft en ATARI) och på hösten kom Disgen för Windows.

När jag väl installerat programmet och började mata in uppgifterna, upptäckte jag att en hel del uppgifter saknades. Enda sättet att råda bot på detta var att gå en släktforskningskurs för att lära mig att hitta i kyrkoböckerna. Jag hade vid den tidpunkten ingen som helst aning om hur dessa var organiserade och var man kunde finna vad. Men att det skulle bli någon fortsättning hade jag inte tänkt mig.

Eftersom kursen fortskred började jag att på egen hand söka efter fler uppgifter. Det var då jag gjorde den stora upptäckten. På min morfars sida hade jag fått helt felaktiga anor. Min morfar var "oägta" och med "fader okänd". Den tidigare omnämnde släktforskaren hade helt enkelt gjort så, att den man som min morfars mor senare gifte sig och skaffade familj med, även fick bli far till min morfar. Så se-

riös var han! Han tog väl antagligen betalt efter hur många anor han kunde hitta. Och den antavla han ritade upp blev väldigt tjugig och utan "hål".

Men vad skulle jag göra nu? Det var ju bara att börja från början, för att kontrollera om fler fel, eller förvanskningar, var gjorda. Sa var det tack och lov inte!

Men, jag kan säga att det var här det började på allvar. Jag blev mer och mer intresserad av att söka i kyrkoböckerna.

Förutom att gå rakt bakåt började jag även titta på sidogrenar. Jag upptäckte till exempel att det funnits närmare 30 kusiner till min far.

Och jag som alltid hört att "det finns ingen släkt på pappas sida". Min pappa hade två systrar som dog som små barn, dessutom hade han två bröder vilka bägge var barnlösa. Den ena av dessa var ogift och vi träffade honom sällan. Den andra brodern hade vi dock kontakt med tämligen ofta.

Det var så att min farfar hade flera systrar, alla äldre än honom. Dessa hade, som vanligt var på den tiden, lämnat hemmet i unga år för att söka sin försörjning. Några av dem avled dessutom i ung ålder. De spreds över en relativt stor del av mellersta Norrland. Med de kommunikationer som fanns på den tiden, och en knapp ekonomi, blev det naturligt att kontakterna mellan dem var minimal. En syster till min farfar var dock yngre än honom och jag har i dag spårat upp och tagit kontakt med ett par nu levande avkommor.

Men min morfars far är ännu den stora gåtan, som förhoppningsvis snart kommer att få sin lösning. Men det blir en helt annan historia, som jag kanske får anledning att återkomma till vid ett senare tillfälle.

Örjan Öberg

Som t.f. redaktör uppmanar jag fler medlemmar i vår förening att på ett liknande sätt berätta om "min väg till släktforskningen".

Bidrag till Bäfvernytt

Det behövs mer material till Bäfvernytt. Helst korta artiklar på max. 2 sidor gärna med någon bild till. Nils-Erik Svenssons artikel om sin farmor i förra numret är ett bra exempel. Berätta om något misstag, eller framsteg, du gjort inom släktforskningen. En bild och lite text om någon gammal släkting, eller annan person som du av någon anledning känner. Eller, varför just du började släktforska. Jag har nu underlag till några långa artiklar på 12—15 sidor, liknande den om Edvard Dah-

lin, som delats upp på flera nummer. Tyvärr saknas det helt bilder till en av dessa. Tidningen blir mer innehållsrik och varierande med bidrag från många olika håll.

Och kom ihåg en sak: **Alla medlemmar i föreningen omfattas av förmånen att gratis få lämna bidrag till Bäfvernytt.**

Angående båtsmän i Medelpad

Hej!

I Bäfvernytt nr 19, juni 1997, skrevs om en båtsmanskista på läns museet Murberget. Kistan sägs ha tillhört båtsmannen Lars Wikström Bäver i Smöråker. Han var son till Erik Petter Wikström och Maja Greta Sundstöm i Öje. Erik Petter var min farfars farfar och min farfars far Johan (Janne) var alltså bror till Lars, som emigrerade. Jag har haft lite kontakt med en släkting i USA och fått en del uppgifter. Kipp Herman skrev 2012-01-12: *Lars and his wife Martha had 11 children. Their daughter Katherine (who was born in Sweden) married and had 8 children. One of which is my great grandmother Stella. Stella*

had 13 children one of which is my grandmother Ida (she passed away in 2009 at the age of 98). Ida had 9 children one of which is my father Harvey. I would say that they did have good life here in the United States. Katherine homesteaded land with her husband John. John emigrated from Germany. Katherine and John's granddaughter still own their farm. Betty is in her eighties and doing well. Bifogar en bild på Lars och hans stora familj, samt ett foto på Lars som äldre. Lars föddes 1844-05-29 och bodde 1880 i Egel Lake, Otter Tail, Minnesota. Han dog 1925-02-22 i Rosseau, Minnesota, USA. Hälsningar Barbro Sundström (förr Wikström).

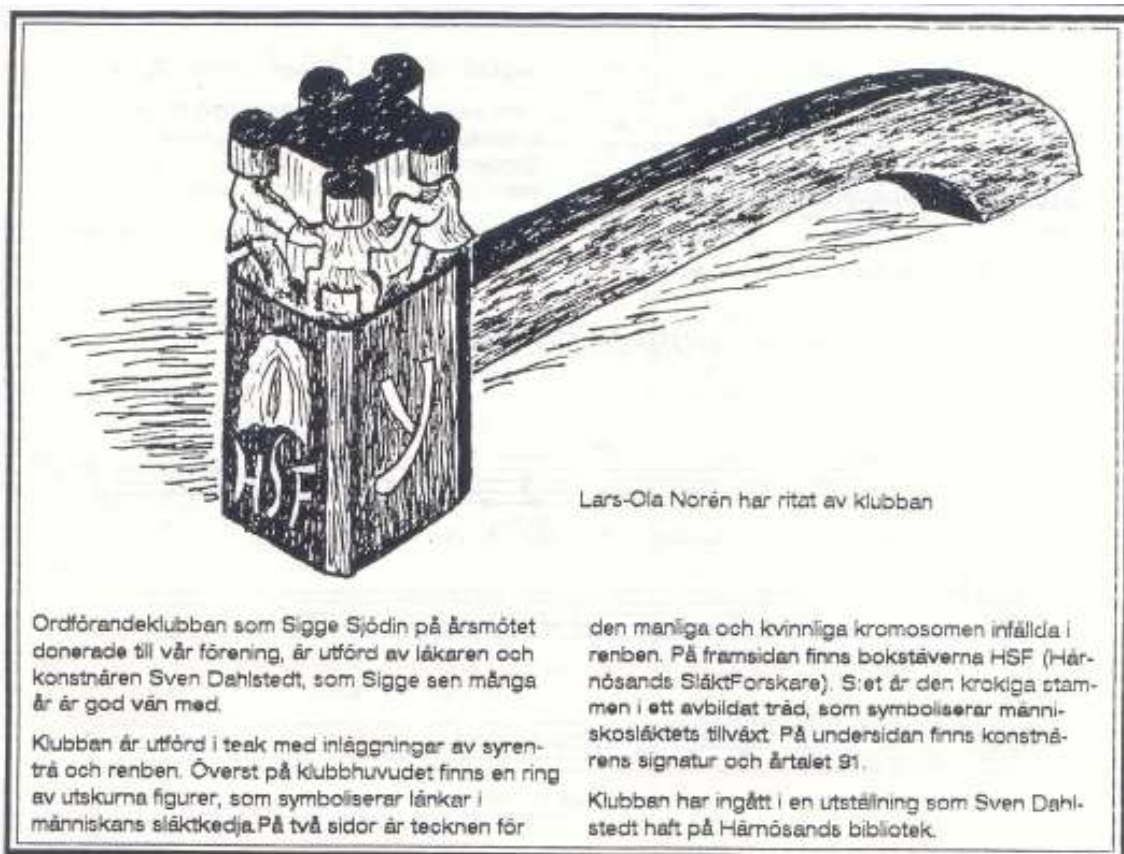

Föreningens ordförandeklubba

Vid senaste årsmötet uttryckte vår mötesordförande, Ingrid Flodin, sin beundran över vår, något ovanliga, ordförandeklubba.

Klubban har presenterats en gång tidigare i Bäfvernytt.

Eftersom det var ett bra tag sedan, april 1991, kommer denna presentation härmed repris.

Här fanns det plats för ditt bidrag till Bäfvernytt

I föreningens namn har följande CD-skivor tagits fram:

Hemsöbor 1847 – 1939. Innehåller c:a 4600 personer från 1570 och framåt. För åren 1847 – 1939 är uppgifterna kontrollerade mot tillgängliga kyrkböcker, SCB-utdrag och ”Sveriges dödbok 1901 – 2009”. Totalt c:a 8000 A-boksanteckningar om c:a 2900 personer. Födelse-, döds-, och vigselnotiser tillkommer. *Pris 350Kr.*

Säbråbor 1535 – 1844. *Pris 500Kr.*

Ljustorpsbor 1500 – 1800. Sammanställd av Folke Åsén. Konverterad till CD av Agneta Olofsson. *Pris 300Kr.*

Hemsöadeln eller Daniel Erssons ättlingar. C:a 32 500 ättlingar till Bonden i Utanö ”som ägde nästan hela Hemsön”. *Pris 400Kr.*

Stigsjö 1600 1800. *Pris 300Kr.*

Barbro Hammarhälft. Sammanställd av Peter Sjölund och Björn Thunberg. *Pris 300Kr.*

Nora Tingslag 1700 – 1799. Sammanställning av Britta Ulander. Nora Tingslag omfatta socknarna Bjärträ, Skog och Nora samt fram till år 1757 även Högsjö och Gudmundrå. *Pris 300Kr.*

Viksjö Byar och gårdar. Sigge Sjödins Viksjöbor 1500-1800 har nu omarbetats och överförts till CD (med diverse rättelser och tillägg). Kallas i det nya formatet för Viksjö byar och gårdar 1600 – 1800. *Pris 300Kr.*

Häggdånger. Häggdångers församlings bönder och båtsmän åren 1600-1800 med familjer och ursprung där sådant återfunnits. Vidare finns noterat hemmansägare under 1543-71 och domboksutdrag från 1640-tal till 1720tal. *Pris 350Kr.*

Härnösands Gymnasium 1650 – 1848. Innehåller uppgifter om studenterna på Härnösands Gymnasium 1650-1848 och något om deras härstamning. Det är arkivlektorn emeritus Thord Bylund som har tagit fram uppgifterna i arbetet med sin licentiatavhandling från 1972 Också licentiatavhandlingen finns med på skivan. *Pris 200Kr.* Ingen medlemsrabatt på denna skiva.

Högsjöbor 1542 –1900. Skivan som omfattar åren 1542-1900 innehåller uppgifter om tusentals personer, alla sökbara via inbyggd funktion i programmet.

Släktnamnsregistret finns att läsa på adressen: www.harnoforskare.se/hogsjonamn_01.pdf Som underlag för skivan har Agneta använt Hugo Fälldin:s ”Högsjöbor” samt tillgängliga kyrkböcker och mantalslängder.

Pris 500Kr.

Portokostnader tillkommer.

Medlemmar i Härnösands släktforskare får 100:- rabatt på ovan angivna priser.

För beställning kontakta Agneta Olofsson.

B Föreningspost

Avs: Härnösands släktforskare
c/o Agneta Olofsson
Kastellgatan 26
87133 Härnösand

Program för hösten 2013

Höstens program kommer att presenteras i nästa nummer av Bätfernytt, vilket beräknas utkomma under September månad. Vi kommer också att annonsera i Tidningen Ångerman-

Släktforskardagarna 2013

Årets ”upplaga” av släktforskardagarna äger rum 23-25 augusti i Köping.
Arrangörer är Västra Mälardalens Släktforskare (Köping Arboga och Kungsör) samt Sveriges Släktforskarförbund.
Huvudsponsor är ArkivDigital.

Lördagen den 24 augusti blir temat: Bergslagen - den svenska industrins historiska hjärtland med fokus på områdets näringslivshistoria.

Söndagens tema är: Upprorsmän, biskopar, borgbyggare och upptäckare - en historisk resa genom Västra Mälardalen med fokus på människoöden.

Huvudtalare under dagarna blir historikern och författaren Dick Harrison.

Läs mer på hemsidan www.sfd2013.se
Där finns det fullständiga programmet med de senaste uppdateringarna.

Här fanns det plats för ditt bidrag till Bätfernytt